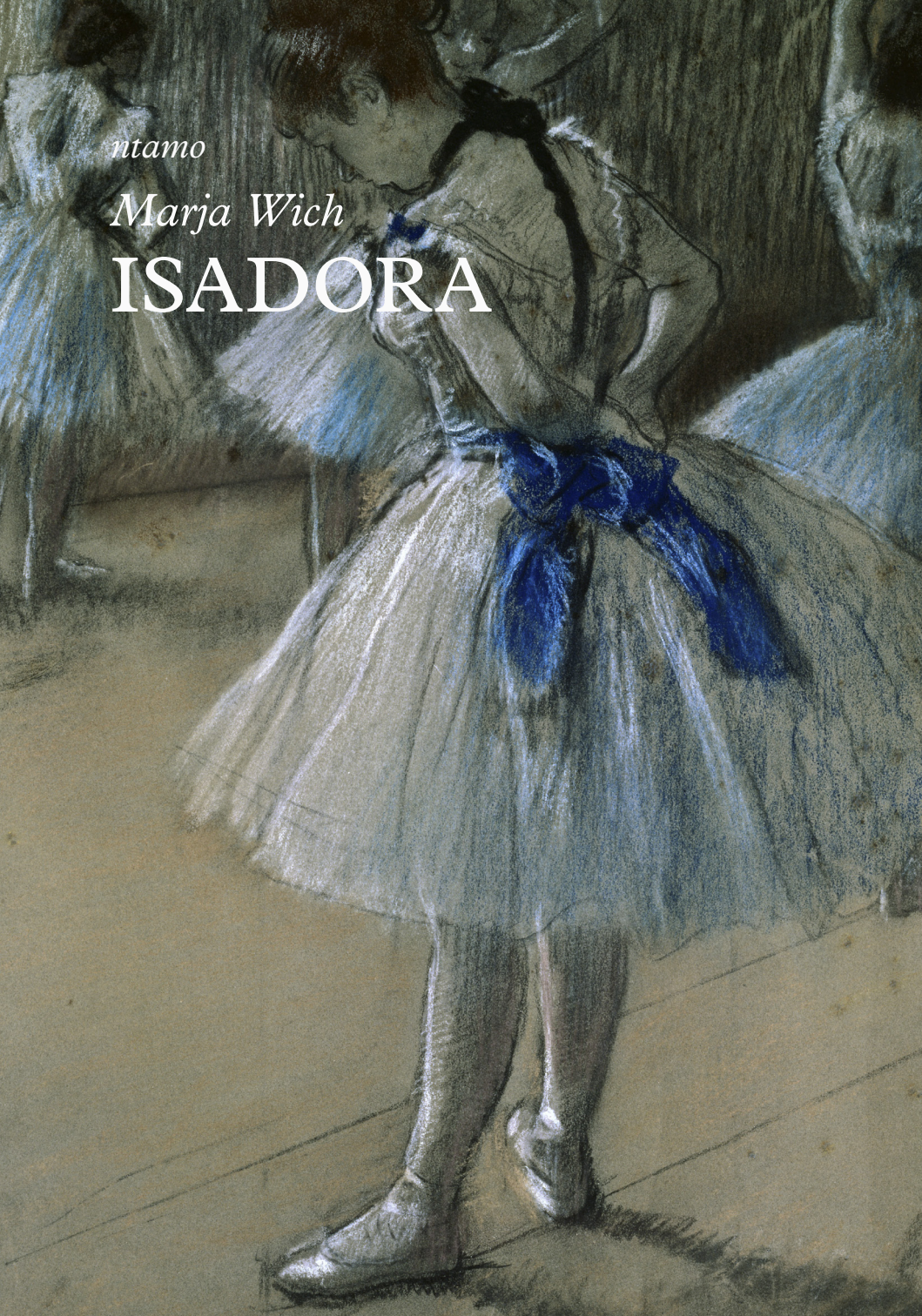

ntamo

Marja Wich

ISADORA

ISADORA

© 2013 Marja Wich

ISBN 978-952-215-403-3

ULKOASU

Make Copies

KANNEN KUVA

Edgar Degas: Tanssija

Lainaukset H. C. Andersenin saduista suom. Maila Talvio

(*Andersenin satuja*, WSOY 2005)

VALMISTAJA

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

2013

ntamo

www.ntamo.net

Marja Wich

ISADORA

ROMAANI

ntamo

*Kun seisot edessäni ja katsot minuun,
mitä tiedät tuskista, jotka ovat minussa
ja mitä minä tiedän sinun tuskistasi.
Jos heittäytyisin maahan eteesi,
itkisin ja kertoisin,
mitä tietäisit minusta enempää kuin helvetistä,
josta kerrotaan, että se on kuuma ja kauhistuttava.
Ja tästäkin syystä meidän ihmisten tulisi
seistä toisemme edessä
yhtä miettiväisinä ja yhtä kunnioittavina (...)
kuin helvetin portin edessä.*

Franz Kafka

1. MIKAEL

Punakeltavihreä perhonen vilkkuu näytön yläreunassa. Uudet hakuosumasi Match.comista. Isadora nyökkää tyytyväisenä. Hän selaa nuolinäppäimellä uusien ilmoitusten tunnuk-
sia, pysähtyy profiliin Ranskalaiset korot 167 ja napauttaa
hiirtä. Ilmoituksen jättäjä on vieraillut netissä 12.11.03. Ei-
len. Hän on siis aktiivinen seuranhakija. Hyvä. Isadora vie
hiiren tunnukseen ja painaa.

*Hei! Olen Mikael, viisikymmentä ylittänyt, naista kunnioittava
herrasmies pääkaupunkiseudulta. Harrastan tietotekniikkaa, il-
taisin kaupungilla vaeltelua ja kauko-objektiivilla valokuvausta.
Etsin vierelleni sinua ikäiseni, pienikokoinen, naisellinen nainen,
joka käyttää korkokenkiä juhvana ja arkena, aamiaisella ja am-
meesta noustuasi.*

”I would like to dance with You...”

Isadora napsauttaa sormiaan. Hän vapauttaa Sinisen Jokerin
jarrun ja antaa kädellä vauhtia, huristaa huoneen ympäri, jar-
ruttaa peilikaapin edessä ja työntyy eteenpäin ja katsoo pei-
lin naista. Tukka on vedetty samettipannalla korvien taakse.
Tummat kulmat etäällä olevien silmien yläpuolella korosta-
vat kasvojen kulmikkuutta. Pallinaama. Isadora kääntää kas-
vonsa puoliprofiiliin ja katsoo uudelleen. Pienet syvällä ole-
vat silmät kiiltävät hämärässä. Ilmielävä Anna Sobestsankaja
Joutsenlammen Odettena. Hän iskee kuvalle silmää, kiristää
silkkitunikan vyötä. Rinnat ja uuma ovat tallella, hän nyök-
kää ja suipistaa suutaan. Kuin ruusu, eräs mies sanoi kerran
ja suuteli häntä. Äkkiä hän avaa suunsa ammolleen. Hyvät
hampaatkin. Kuka voisi enempää toivoa?

– Leikki alkakoon

Kaapin liukuovi aukenee ja neonvalot syttyvät lasihyllyille, takaseinä on peiliä. Neljällä hyllyllä seisoo kenkiä: alimmalla kapeakorkoisia turkisreunaisia talvisaappaita, pari vihreitä sisäsaapikkaita, seuraavalla kiilakantaisia silkkitossuja, väleissä kulta- ja hopeasandaalit, kolmas hylly on omistettu korkeille remmikengille. Rivistö on kuin marssiin lähdössä, ylimmällä säihkyi juhlakenkien kavalkadi: kiiltäviä solkia, mokkakuviointeja, koroissa punaisia kiviä. Mutta kas, väliin ovat pujahtaneet oliivinvihreät ballerinat, joiden kärkinä hiirenpääät viiksineen ja lasisilmineen.

Isadora nyökkää ja vetää liukuoven kiinni. Äidin vaatekomeron hajua hän ei unohda. Hameista ja villaleningeistä tunkeutui naftaliinin hapan haju, johon sekoittui kesäleninkien ja keinosilkkipuseroitten väliin työnnettyjen lavendelipussien tuoksu. Pistävä Wolyn lankin haju nousi lattialta. Monenlaisia harjoja lojui sokin kenkäläatikossa: pieniä lankin levittämiseen, leveitä kiillotusharjoja, mokkakiviä ja peltirasioita, joiden kannessa luki Viking-kenkälankkia ja pala plyysikangasta viimesilaukseen.

Vuodenvanhana hän konttasi kaapille, työntyi ovesta sisään ja nuuhki hameenhelmoja. Äidin kengät kiinnostivat jo silloin. Niitä täytyi saada kosketella. Kovia talvikenkiä, mustaa kiiltoonahkaa, jota teki mieli nuolaista, mokkanahalla sormi harasi jännästi vastaan.

Tietokoneen sininen näyttö loistaa pimenevässä huoneessa. Yksi puuduttava päivä on ohi. Niska rahisee ja ristiselkä kipuilee. Hän rakastaa illan armollista pimeyttä, talojen mustia sokkeloita, jotka tuovat mieleen Fritz Langin filmin N- Kaupunki etsii murhaajaa, kehäteiden valoista sykkivää taivasta, mutta eniten vastapäisen talon ikkunoissa vietettävää elämää.

Pihanpuolen keittiössä eletään alkuiltaa. Vatsakas mies

seisoo jääkaapilla, kulauttaa olutpullon kerralla ja röyhtäisee niin että maha tärisee. Pojan juippi nojailee pöydän ääressä ja laittaa kuulokkeet korville, imaisee sitten kokista pillillä. Rillipäinen tyttö kuorii pöydän toisella puolella banaania, käänтелеe kalenterin sivuja ja haukkaa välillä banaanista. Laukkaavia hevosia, Isadora kuvittelee, näkee kaartuvan kaulan ja pehmeän turvan, kiiltävän harjan ja hulmuavan hännän. Pihan perällä valkeat vuodevaatteet hohtavat pimeässä. Kuin kääreet. Ne on työnnetty ulos tuulettumaan.

Hei ranskalaiset korot,

Olen etsimäsi nainen. Pieni, naisellinen platinapää. Säariäni peittävät silkki- tai haluttaessa verkkosukat. Ensimmäiset kenkäni muistan hyvin: mustaa kiiltonahkaa, remmit kiersivät nilkkoja. Siitä saakka on sieluni sidottu kenkien remmeihin. Minkä värisissä kengissä ranskalaisiin korkoihin mieltynyt herrasmies haluaa tanssia kanssani? Isadora.

Sininen Jokeri nitisee, kun Isadora kiertää huonetta. Käsivarsia pakottaa. Tänään hän on ajanut liikaa. Kellastuneen valokuvan kohdalla hän hiljentää, empii, mutta päättää pysähtyä. Äiti seisoo jalat tanassa hellan edessä ja piippaa Isadoran tukkaa korkkiruuvikiharoille. Tytön naama on kivun vääristämä. Äiti, älä unohda, Isadora katselee kuvaa, sinä annoit minulle nimen Isadora, panit nelivuotiaana balettikouluun ja piippasit tukkani koulun esityksiin äitisi piippaussaksilla. Omat unelmasi istutit minuun. Päivät seisoi Elannon sekataravakaupan tiskin takana, käärit polakkaa ja häälimppua paperiin ja punnitsit lauantaimakkaran siivuja. Illat huokailit keittiön pöydän ääressä, ryystit Saludoa sokeripalan läpi ja selailit Apua ja Ilta-Sanomia. Mutta joskus lehden ilmoitus sai kasvoillesi salaperäisen ilmeen. Silloin vinkkasit minulle ja

kiiruhdit kylmälle komerolle, kaivoit ylähyllyltä Aleksanterin teatterin balettien käsiohjelmat. Katsoimme Joutsenlammen, Prinsessa Ruususen, Pähkinänsärkijän, Gisellen ja Pessin ja Illusian tanssijat. Sinä kertoilit heidän yksityiselämästään ja minä yritin udella balettien juonia. Läikät nousivat poskillesi ja hypähdit eteisen piirongille, jossa säilytit Vallilan työvä-enteatterin ohjelmalehtiä. Kreivitär Mariza iltapuvussa, diadeemi hiuksissa ja Bajaderin itämaisella sankarilla päässä valkea turbaani. Antiikin hymyilevät ja surulliset naamiot katsoivat kellastuneilta kansilehdiltä.

Sinne nuoruutesi jäi toisten näyttämölle pyrkivien jonoon.

2. PUNAISET KENGÄT

Hei pieni platinapää,

Uskomatonta, että olet olemassa Isadora. Kuinka kaunis nimi. Ja haluat vielä tanssia kanssani. Minkälaisissa kengissä? Mikä kysymys! Minkälaisia sinulla on? – Mikael

Mikael, haluatko nähdä maailmani? Isadora hymähtää, kääntää Jokerin seinään päin ja napsauttaa halogeenit päälle. Spotit loistavat valokvasuurennoksien ja balettijulisteiden yläpuolella. Aloita tuosta: Maja Plisesseskaja Pähkinänsärkijän arabialaisessa tanssissa kädet kohotettuina, vasen jalka pään korkeudelle ojennettuna. Vastapäisellä seinällä Rudolf Nurejev Spartacuksen lentävässä hypyssä, vieressä Vaslav Nijinsky ja Ida Rubinstein Scheratzadessa. On komeaa, suorastaan ylvästä. Ja oven vieressä on Doris Laine pitkässä tylilipuvussa, balettitytöt takana kuin pyörivien lasijoutsenten kehä. Pyöriä, sitä me halusimme aamusta ilmaan.

Neljän valokuvan sarja peittää toisen ikkunaseinän. Katsoja tyttöä. Isadora seisoo puomilla, oikea jalka kohotettuna, vasen polvi taivutettuna, sitten plien eri taivutusvaiheissa, leuka ylhäällä, katse suoraan kameraan. Entä tuossa uljaassa arabeskissa suurin polvin, ja huomaa kuinka vasen jalka on oikeaoppisesti uloskäännettynä. Viimeisessä kuvassa hän on jo kansallisoopperan lavalla, ensimmäistä kertaa oikeissa varvastossuissa ja sur les pointes. Pitkänhuiskea tyttö, pää muitten yläpuolelle, korkkiruuvikiharat heiluvat ilmassa.

Hei Mikael, ranskalaisia korkoja rakastava mies,

Klikkaa Msm:n tunnus ”H.C. Andersenin Punaiset kengät” ja valitse missä kengissä haluat tanssia kanssani. – Isadora

Isadora ajaa ikkunan luo, jarruttaa ja katsoo sumuiselle kadulle. Tihkusade vihmoo lampun kehässä kuin mäkäräisparvi, asfaltti kiiltää katulamppujen alla, lumisohjon alta paljastuu kulottunut heinä. Mikael, missä kaupungin kolossa piileskelet? Ehkä näen sinut. Isadora siristää silmiään, nojaa taakse ja sulkee silmänsä. Kas tuolla. Näen sinut divaanillasi, kiikari ja kauko-objektiivi vierelläsi, sivelet kasvojasi silkisukalla, kohta alat selata taivaskanavia: vihreäksi valaistu Eiffel-torni sykähtää esiin, ja sitten ollaan seitsemänkymmenen luvun Pariisissa: Moulin Rougen punasininä vilkkuvat mainosvalot, can-can-tyttöjen verkkosukkasäärien viuhka aukeaa, strutsinsulat keinahtelevat tahdissa.

Nyt kohotat kiikarisi vastapäisen talon ikkunoihin, sinäkin, kuljetat sitä kerros kerrokselta, kunnes löydät heidät: kaksi nuorta toisiinsa ja lakanaan kietoutuneina, humaltuneet resukat, vielä viattomat, elämän iskuista tietämättömät.

Lumiaura jyrisee paikalle, kirkkunta kimmahtelee seinistä.

Isadora kumartuu irrottamaan jarrun ja työntää Sinisen Jokerin vauhtiin. Hän tuntee keittiöstä puhaltavan viiman kun kiittää olohuoneesta makuuhuoneeseen. Jarru kirskahtelee ja Jokeri tömähtää sängyn messinkitolppaan, kierähtää ympäri. Isadora lennähtää sängylle ja tuntee päiväpeiton nukan kasvojaan vasten, ummehtunut haju tunkeutuu sieraimiin. Sininen Jokeri liikahtaa kuin uhkaisi karata, syöksyä oviaukosta. Enää et nitise, Isadora sähähtää, vetää itsensä ylös sängyn kahvalla ja painaa jarrua. Tuoli seisahtuu ja nitinä lakkaa. Hiljaisuus täyttää huoneen.

Vyön solmu on auennut, ja kimono valuu alas. Milloin tarkastelin viimeksi jalkojani, hän miettii, mutta ei muista. Tänään hän kiepauttaa itsensä vetolaitteella istumaan. Keittämättömät siskonmakkarat, hän ynähtää, kun näkee veltot

valkoiset reidet ja turvonneet nilkat. Puolukat syysmetsän mättäässä, hän hirnahtaa punaisille varpaankynsilleen. Väsyttää, mutta halvaantuneet jalat janoavat elämää. Tanssijan kipuja: jomotusta polvissa ja nopeita viiltoja nilkoissa, tunnottomia hartsista valkoisia varpaita, ja kortisonipiikin tuomaa helpotusta.

Yöpöydällä seisoo kultakehyksinen valokuva. Tänään en katso kuvaasi Irene. En jaksa. Kuvassa tummakiharainen tyttö seisoo selkä suorana kädet ylhäällä ja ottaa vauhtia pörruettiin.

3. ARKKIENKELI

Isadora, sinä punaisten tanssivien kenkien kantaja. Henkeni salpautui kun näin kenkäkaappisi. Oletko tanssija? Balettitossut näkyivät kenkärivin takaa. Uskallanko kertoa, mikä mielikuva leijaili lasikaapistasi: Aamuöinen makuuhuone, kiiltäviä kenkiä ja korskeita saapikkaita, jokainen pari singottu yöllisen käytön jälkeen ympäri huonetta. Keskellä lasikorot osoittavat kattoon kuin tanssijattaren sääret. Haluan suojella sinua, olla arkkienkelisi. – Mikael

Kas Mikael. Paljon en erehtynyt. Kenkien todellisia tarinoita et sinäkään saa kuulla. Niitä toisia kylläkin. Isadora tuijottaa ikkunoitten mustia rivejä. On aamuyö, ja maailma täyttyy aukoista kuin kanuunansuista, joissa tuuli ulisee, imaisee yön loputtomaan tunneliin, josta sukeltaa kuin esi-ripun raosta myyjättärien hymyileviä kasvoja. Nainen työntää Hämeentien OTK:n myymälässä kuin Tuhkimon prinssi kenkää Isadoran jalkaan, tullaan Aleksanterin kadulle Oldenburgin kuuluun kenkäkauppaan, Kööpenhaminaan matkalle keväiseen Tivoliin, Reperbahnin ikkunoihin keskelle korsettiasuisia naisia. Katsopas, tuossa hän kiipeeä Bulevardilla oopperan jätelavalle ja kaivelee kangasvuoren keskellä. Äkkiä kädet löytävät hyljättyjen kenkien tornin. Hänen työnsä voi alkaa.

Isadora ajaa keittiöön ja kurottaa lasin kaapista. Ei kraanaavettä, tänään hän tarvitsee kuplivia vissyä. Korkin sihahtaessa hän muistaa yksien kenkien tarinan, jota ei ole paljastanut ainoallekaan miehelle: ei Ajopuulle, ei Lehtolapselle, ei edes JAG:lle. Sitä ainoaa tositarinaa oliivinvihreistä ballerinoista, joiden kärkinä olivat hiirenpäät:

Isadora on nelikymppinen pyörätuoliin halvaantunut Kansallisoopperan entinen balettanssijatar. Hänen elämänsä ankarien ehtojen kautta Marja Wichin romaani tarkastelee elämän, onnen ja ihmisten kohtaamisten ehtoja yleensä. Isadoran muistoissa mennyt, "elantolainen" työväen-Helsinki herää eloon, ja varhaisen nettideittailun kuvauksissa on niissäkin omaa nostalgiaansa. Loppuratkaisussa on kauneutta, joka on sukua Jean Renoirin vanhuslempiväisille *Onnen hetkiä*-episodielokuvassa.

Marja Wich on helsinkiläinen psykoterapeutti, toimittaja ja suomentaja. Hän on opiskellut kirjoittamista Kriittisessä korkeakoulussa ja suomentanut mm. Thomas Mannia, Heinrich von Kleistia ja Alfred Döbliniä. *Isadora* on hänen esikoisteoksensa.

